

Həmidə Əliyeva
Azərbaycan Dillər Universiteti

PSIXOANALİZ VƏ ŞEKSPİR YARADICILIĞI

Açar sözlər: *psixozanaliz, ədəbiyyat, yaradıcılıq, təhlil, motiv*

Keywords: *psychoanalysis, literature, creativity, analysis, motive*

Ключевые слова: *психозанализ, литература, творчество, анализ, мотив*

XX əsrin əvvəllərindən etibarən psixozanaliz psixi pozuntuların və nevroz xəstələrinin müalicəsi zamanı istifadə olunan tibbi metodun dar çərçivələrini aşaraq orijinal bir mədəniyyət hadisəsinə çevrildi. Mənəvi və mədəni həyatın bir çox sahələrinin dərinədən tədqiqinə şərait yaranan psixozanaliz nəzəriyyəsinin əsas müddəaları və ideyaları xüsusilə bədii ədəbiyyatın təhlilində, yazıçı və şairlərin yaradıcılıq motivlərinin üzə çıxarılmasında, personajların psixologiyasının açılmasında istifadə olunmağa başladı.

Z.Freyd özünün ilkin tədqiqatlarında kliniki təcrübələrini təsvir edərkən bədii əsərləri də bu yöndə şərh edirdi. Freyd Berlinli həkim dostu Vilhelm Flissə yazdığı 9 iyun 1898-ci il tarixli məktubunda K.F.Meyerin “Hakimlər” (1882) novellasını böyük məmnuniyyətlə oxuması barəsində məlumat verirdi [1, s.5]. İyun ayının sonlarında dostuna yazdığı məktubda isə o, bu novellanın özünəməxsus psixozanalitik şərhini verərək burada qəhrəmanın poetik formada ifadə olunmuş gizli istəklərindən söhbət açırdı. O, burada, həmçinin, uşaqlıq fobiyaları, kiçik yaşlı uşağın döyülmək qorxusu, uşağın cəza ilə bağlı arzuları, valideynlərinin adətən özgə, daha xeyirxah insanlarla əvəz olunduğu yuxuları və fantaziyaları haqqında öz mülahizələrini söyləyirdi. Qeyd etmək lazımdır ki, Z.Freydin K.F.Meyerin “Hakimlər” novellasını bu şəkildə nəzərdən keçirməsi bədii əsərin ilk dəfə psixozanalitik interpretasiyaya cəlb olunması kimi qiymətləndirilir. Sonralar Freyd dəfələrlə dünya ədəbiyyatının məşhur nümunələrinə, xüsusilə də U.Şekspir və F.M.Dostoyevski kimi sənətkarların əsərlərinə müraciət etmiş, onların üzərində psixozanalitik təhlillər aparmışdır.

Z.Freyd hələ yeniyetməlik yaşlarından mütaliə etməyi çox sevirdi və özünün psixozanaliz nəzəriyyəsini irəli sürməzdən əvvəl U.Tekkereyin “Şöhrətpərəstlik yarmarkası”, T.Eliotun “Midmarç”, T.Tassonun “Azad edilmiş Yerusəlim”, Fildinqin “Tom Consun əhvalatı”, Ç.Dikkensin “Soyuq ev” və digər əsərləri oxumuşdu. Bu əsərlərin mütaliəsi ona böyük estetik zövq verməklə yanaşı, həm də gələcək alimin dərin elmi düşüncələri üçün geniş meydan açır, psixozanalizlə bağlı bir çox ideyalarının yaranmasına səbəb olurdu. Freydə görə yazıçı və şairlər insanın daxili aləminə bəzən elə dərinədən nüfuz edirlər ki, onların obrazlı təsvir etdiyi konfliktlər və dramatik şəraitlər insan psixikasının dərk olunmasında alimin elmi

sübutlara söykənən, emosiyalardan məhrum quru və məntiqi fikirlərindən daha böyük rol oynayırlar. Z.Freyd hesab edirdi ki, yazıçılar və şairlər göylə yer arasındakı elə mətləblərdən halidirlər ki, alimlər onları yuxularında belə görməyiblər.

Özünün ilk fundamental əsəri olan “Yuxuvarın şərh” (1900) əsərində Freyd Sofokl, Şekspir, M.Servantes, Höte, H.Hayne, V.Hüqo, M.Tven kimi yazıçılardan söhbət açaraq psixozanalizin bəzi müddəalarını onların nümunəsində şərh edirdi. Sonrakı əsərlərində də alim bu ənənəsinə sadıq qalaraq Homer, Dante, F.Rable, Şiller, İbsen, Q.Flober, Keller, V.Yensen, T.Eliot, C.Qolsuorsi və digər bu kimi yazıçıların həyatına və yaradıcılığına müraciət etmişdir. Dostu V.Felisə yazdığı məktublarında o, özünün elmi fikirlərini əsaslandırmaq məqsədilə Vergili, Şekspir, Şiller, R.Kiplinq, E.Zolya, Gi de Mopassan kimi dahi şəxsiyyətlərə istinad edirdi. Freyd xüsusilə Hötenin yaradıcılığına dərinəndən diqqət yetirmiş, onun “Faust” əsərindən çoxlu iqtibaslar gətirmişdir. Freyd öz əsərlərində qəliz və mürəkkəb mətləblərdən danışmasına baxmayaraq, onları aydın və oxunaqlı bir dillə ifadə edirdi. Təsadüfi deyil ki, o, 1930-cu ildə “aydın və qüsursuz üsluba görə” ədəbiyyat üzrə Höte mükafatına layiq görülmüşdür. Bu isə psixozanalizin atasının yazıçı və şairlərə təsirinin onun elmi irsindən heç də az olmadığını göstəricisi idi.

Z.Freyd bədii əsərlərə müraciət edərkən həm də yazıçı ilə psixozanalitik arasındakı oxşarlıqları və fərqləri üzə çıxarırdı. Alimə görə onların hər ikisi lazım olan materialı eyni bir mənbədən alır, eyni bir obyektə işləyirlər. Lakin çox zaman onların yekunda eyni nəticəyə gəlməsinə baxmayaraq, istifadə etdikləri metodlar fərqlidir. Psixozanaliz metodu şüurlu şəkildə insanlardakı psixi pozuntu proseslərini izləmək və onların şüursuz fəaliyyətini aşkar etmək məqsədi daşıyır. Yazıçı isə psixozanalitikdən fərqli olaraq şüursuzluqla birbaşa öz içində, qəlbində əlaqədə olur, ordan gələn impulsları bədii formada ifadə edir. Psixozanalitik şüursuz fəaliyyətin qanunlarını xəstələrin psixikasını öyrənərək üzə çıxardığı halda, yazıçı buna öz daxili dünyasını dinləməklə nail olur. Yəni psixozanaliz şüursuzluğun qanunlarını şüurlu şəkildə formalaşdırır, yazıçı isə bütün bu prosesləri şüurlu şəkildə dərk etməyə iddia etmədən onları vasitəli şəkildə öz əsərlərində təsvir edir.

Z.Freyd, eyni zamanada, bədii yaradıcılığın təbiətini öyrənməkdə psixozanalitik metodun məhdud imkanlara malik olduğunu da qeyd edirdi. O, öz əsərlərində dəfələrlə bədii əsərlərin psixozanalitik şərh zamanı tədqiqatçıların keçə bilmədiyi sərhədlərin mövcudluğu barəsində söhbət açırdı. Məsələn, Z.Freyd 1910-cu ildə yazdığı “Leonardo da Vinçinin erkən uşaqlıq xatirəsi” əsərində vurğulayırdı ki, bədii yaradıcılığın ilk uşaqlıq istəkləri ilə hansı şəkildə əlaqəsinin olmasının izahı belə tam deyil, çünki burada idrakin psixozanalitik vasitələri aciz qalır. Psixozanalizin Leonardo da Vinçinin nəfis rəssamlığının sirlərini açmaqda aciz qaldığını qeyd edən alim yazır: “Yenə də düşünürsən, yalnız Leonardonun uşaqlığını keçirən insan “Mona Liza”-nı və “Müqəddəs Anna”-nı yarada, öz əsərlərini bu qədər qəmli taleyə düşər edər və elm sahəsində belə güclü şəkildə irəliləyə bilər, sanki onun bütün yaratdıqlarının və uğursuzluqlarının açarı çalağan haqqındakı uşaqlıq fantaziyasında gizlənir” [2, s.421].

Z.Freyd psixoanalizin şüuraltına sıxışdırılmış meyl və istəklərin bəzən sublim edilmişinin, bəzən isə nevroza və ya digər psixi pozuntulara səbəb olmasının tam izahını verə bilmədiyini etiraf edirdi. O, həmçinin dəfələrlə qeyd edirdi ki, psixoanalizin çərçivələri daxilində yazıçı dühasına nüfuz etmək, fitri istedadın və bədii yaradıcılığın təbiətini açmaq mümkün deyildir. Psixoanaliz sənətkarın yaradıcılıq ilhamını hardan alması barədə bilgilərə malik deyil. Z.Freydin özünün etirafına görə psixoanaliz yazıçının yaradıcılıq zamanı istifadə etdiyi bədii texnika və vasitələrin təhlilini vermək imkanlarından məhrumdur.

Lakin Z.Freydin yaradıcılığın dərkində psixoanalizin məhdud imkanlara malik olması ilə bağlı mülahizələrinə baxmayaraq, o bədii əsərlərin təhlili zamanı psixoanalitik metodun məqsədyönlüyünü də vurğulayırdı. Z.Freyd görə psixoanaliz konsepsiyasının əsas müddəalarını bilmək əksər hallarda bədi əsərlərin motivlərini dərinlən öyrənməkdə digər metodlardan daha effektiv nəticələr verir. Mariya Bonapartın 1934-cü ildə nəşr olunan “Edqar Po. Psixoanalitik oçerk” kitabına yazdığı ön sözdə psixoanalizin banisi insan psixikasının qanunlarını məşhur insanların nümunəsində öyrənməyin vacibliyini vurğulayırdı. O, M.Bonapartın bu əsərini yüksək qiymətləndirir və məhz psixoanalizdən istifadə nəticəsində bu məşhur amerikalı şairi və yazıçısının həyatının, şəxsiyyətinin və yaradıcılığının görünməyən tərəflərinə işıq salındığını qeyd edirdi. Belə ki, psixoanalitik təhlil Edqar Ponun sənətkar orijinallığında onun erkən gənclik illərinin infantil emosional bağlılıqlarının və əzablı hiss-həyəcanlarının oynadığı rolu dərinlən anlamağa imkan verirdi. Z.Freyd yazır ki, məhz M.Bonapartın şərhləri E.Ponun şəxsiyyəti ilə yazdığı əsərlərin bir-birilə nə dərəcədə əlaqəli olması və birinin digərini necə şərtləndirməsi məsələlərinə aydınlıq gətirir: “Bu cür tədqiqatlar sənətkarın dühasını izah etməyə borclu deyil, lakin onlar onu hansı motivlərin oyatdığını və taleyin ona hansı material verdiyini göstərir. İnsan psixikasının qanunlarını məşhur fərdlərin təmsalında öyrənmək xüsusilə cəlbədicidir” [3, s.352].

Bədii əsərlərin öyrənilməsi zamanı Z.Freydin istifadə etdiyi psixoanalitik metod sonralar həm onun davamçılarının, həm də ən qatı əleyhdarlarının əsərlərində öz əksini tapdı. K.Q.Yunq, A.Alfred, V.Rayx, E.Fromm və digər bu kimi tanınmış alimlər bədii əsərlərin təhlili zamanı psixoanaliz nəzəriyyəsinin ayrı-ayrı müddəalarına istinad etdilər. XX əsrdən etibarən bədii əsərlərin öyrənilməsində psixoanalitik yanaşma ədəbiyyatşünasların da diqqətini cəlb etməyə başladı və psixoanaliz bədii əsərlərin təhlil metodlarından birinə çevrildi.

Z.Freyd psixoanalizin bəzi müddəalarının şərh zamanı Şekspirin komediya və faciələrinə müraciət etmişdir. Ümumiyyətlə, Freyd Şekspirin yaradıcılığını çox sevirdi və onun rəsmi bioqrafı olan E.Consun sözlərinə görə hələ 8 yaş olarkən ilk dəfə bu dahi ingilis dramaturqunun əsərlərini oxumağa başlamışdır [1, s.8]. Sonralar dəfələrlə Şekspirin əsərlərinə istinad edən alim onun “Venesiyalı tacir”, “Hamlet”, “Kral Lir”, “Ledi Maqbet” kimi əsərlərini psixoanaliz nöqtəyi-nəzərindən şərh etmişdir. Freydin Şekspir yaradıcılığına bu qədər yaxından maraq göstərməsi təsadüfi xarakter daşıyırdı. Şekspir öz əsərlərində insan həyatının bütün tərəflərinin realist, dolğun təsvirini verən, onun psixologiyasının və xarakterinin ən

dərin qatlarına nüfuz etməyi bacaran nəhəng söz ustadlarından. Onun yaratdığı obrazlar insan xarakterlərinin zəngin ensiklopediyasını təşkil edərək bütün dövrlər üçün öz aktuallığını qoruyub saxlayır. Bu obrazların hərəkət və davranışlarının kökündə dayanan şüuraltı motivlər Freydin diqqətini cəlb edir, onun psixozanaliz konsepsiyasının bir çox müddəasının şərh üçün əyani vasitə rolunu oynayır.

Z.Freyd 1913-cü ildə yazdığı “Mücrü seçimi motivi” [1, s.35] əsərində Şekspirin “Venesiyalı tacir” [4] pyesini və “Kral Lir” [5] dramını psixozanalitik təhlilə cəlb etmiş, özünün ölüm haqqındakı təsəvvürlərini qədim miflərə söykənərək əsaslandırmağa çalışmışdır. 1916-cı ildə yazdığı digər “Psixozanalitik təcrübədən bəzi xarakter tipləri” əsərində isə o, Şekspirin “Ledi Maqbet” əsəri ilə bağlı öz mülahizələrini söyləmiş, vicdan əzabı və peşimançılıq hissələrini psixozanaliz konsepsiyasının ideyaları baxımından şərh etmişdir.

“Mücrü seçimi motivi” əsərində Z.Freyd Şekspir yaradıcılığından biri komik, digəri faciəvi olmaqla iki səhnənin onun diqqətini cəlb etdiyi yazaraq onların bəzi problemlərin həlli üçün yardımçı olacağını qeyd edirdi. Komik səhnə “Venesiyalı tacir” pyesində adaxlıların onlara təqdim olunan üç mücrüdən birini seçməsi ilə bağlıdır. Mücrülər üç müxtəlif metaldan-qızıldan, gümüşdən və qurğuşundan düzəldilmişdir və bunlardan birinin içərisində Porsiyanın şəkli gizlədilmişdir. Atasının vəsiyyətinə görə Porsiya onun şəkli olan mücrünü seçən adaxlıya ərə getməlidir. Qızıl mücrünün üzərinə “Mənimlə sən çoxlarının arzusunda olanı əldə edə bilərsən”, gümüş mücrünün üzərinə “Mənimlə sən layiq olduğunu əldə edə bilərsən”, qurğuşun mücrünün üzərinə isə “Mənimlə sən risk edib malik olduğun hər şeyi itirə bilərsən” sözləri yazılmışdır.

Adaxlılardan ikisi mücrülərin üzərindəki sözlərə aldanaraq qızıl və gümüş mücrünü seçdikləri üçün öz şanslarını itirirlər. Üçüncü adaxlı Basanio Porsiyanın şəkli olan qurğuşun mücrünü seçir və onun adaxlısı olmaq şansını qazanır. Freydin ilk baxışdan adi görünən və daha çox folklor nümunələrində rast gəlinən bu motivə diqqət çəkməsi təsadüfi deyildir.

Şekspir mücrü seçimi motivini özündən uydurmamış, onu “Gesta Romanorum” (“Romalıların əməlləri”) məcmuəsindəki bir hekayədən götürmüşdür. Həmin hekayənin qəhrəmanı olan gənc qız kayzerin oğlunun rəğbətini qazanmaq üçün analoji üsuldan istifadə etmişdir. Həmin hekayədə də qurğuşun xoşbəxtlik metalı rolunda çıxış edir.

Z.Freyd burada əksini tapan ilkin mənənin dərk olunması və şərh üçün qədim motivə müraciət edir. Belə ki, Mərakeş şahzadəsinin qızıl mücrünü seçməsi onun günəşi, Araqon şahzadəsinin gümüş mücrünü üstün tutması onun ayı təcəssüm etməsi ilə bağlıdır. Bassanio isə qurğuşun mücrünü seçir: o-ulduz oğlandır. Bu mülahizələri əsaslandırmaq üçün Freyd eston xalq eposu “Kalevipoeg”ə istinad edir. Həmin eposda da günəşi, ayı və ulduzu təmsil edən üç adaxlı iştirak edir və qız Qüt b ulduzunun oğluna qismət olur. Beləliklə də Z.Freyd bu motivin şərhinin astral mifə gətirib çıxardığını qeyd edir və belə motivlərin dərinədən öyrənilməsinin bu istiqamətdə aparılmasının vacibliyini vurğulayırdı.

Z.Feyd “Gesta Romanorum” və “Kalevipoeg” əsərlərində təsvir olunan adaxlı seçimi motivinin Şekspirin “Venesiyalı tacir” komediyasında çevrilməyə məruz qaldığını söyləyərək, sonuncuda məhz kişilərin mücrünü seçməsi məsələsini qabardır. O, bu motivə psixozanalizin yuxuyozma simvolikasından yanaşaraq mücrünün qadını simvolizə etdiyini və eyni simvolikanı mifə tətbiq etdikdə bunun Şekspirin komediyasında çevrildiyini, yəni kişinin üç qadından birini seçməsi anlamına gəldiyini bildirir.

Eyni motivə Şekspirin digər məşhur əsərinin – “Kral Lir” faciəsinin bir epizodunda da rast gəlinir. Doğrudur burada söhbət nişanlı seçimindən getmir, lakin bir çox gizli analogiyalar baxımından bu “Venesiyalı tacir”dəki mücrü seçimi motivi ilə bağlıdır. Faciənin süjet xəttinə görə artıq qocaldığını hiss edən Kral Lir öz var-dövlətini sağlığında üç qızı arasında bölmək istəyir. Lakin öncə o, qızlarının ona olan sevgi və sədaqətindən əmin olmaq fikrinə düşür və onlardan onu nə qədər sevdiklərini soruşur. Böyük qızı Qonorilya və Reqana çox bəlağətli və pafoslu sözlərlə atalarını necə çox sevdiklərini bəyan etsələr də kiçik qız Kordeliya qəlbindəki səmimi hisslərini ifadə etməkdə çətinlik çəkir:

*Elə bədbəxtəm ki, qəlbimi dilim
Açıb deyə bilmir, əks edə bilmir.
Nə qədər borcluyam sevməyə sizi,
O qədər sevirəm sizi, nə çox, nə az [5, s.47].*

Əslində daha səmimi olan Kordeliyanı qiymətləndirmək əvəzinə Lir onun cavabından razı qalmır və öz krallığını iki böyük qızları arasında bölərək gələcək faciələrə yol açır. Freydə görə bu səhnənin də kökündə üç qadından birinin seçilməsi, xüsusilə də onlardan ən gənc olanın daha yaxşı və mükəmməl olmaması motivi dayanır. Freyd digər analogi əsərləri xatırladaraq qədim yunan mifologiyasından Afroditə, Psixeyə və məşhur nağıl personajı Zoluşka ilə bağlı motivlərdən danışır. Hər üç personaj seçilməli qadınlardan ən gənci və ən gözəlidir. Lakin Şekspirin faciəsində bu qadınlar qoca Lirin qarşısında sevgililər kimi deyil, onun qızları kimi təsvir olunur. Bəs bu üç bacı kimdir və seçim niyə məhz üçüncü qızın üzərinə düşməlidir? Z.Freyd bu sualın cavabını tapmaq üçün “Venesiyalı tacir”də istifadə etdiyi psixozanalitik metoddan yararlanaraq bu üç qadını üç mücrü ilə eyniləşdirir. Kordelya zahiri parıltısı olmayan qurğuşun mücrü kimi öz sevgisini sadə bir dillə, lakin həqiqi hisslərlə ifadə edir. Qızıl və gümüş mücrülər görüntü baxımından daha cazibədarlıqlar, qurğuşunsa bu mənada “lal”dır. Bassanionu da məhz qurğuşun mücrünün bu “lal” sadəliyi cəlb edir. Kordelya da qurğuşun mücrü kimi sakitdir, “sevir və susur”.

Z.Freyd “Venesiyalı tacir”dəki üç mücrünü və “Kral Lir”dəki üç bacını qədim yunan mifologiyasındakı tale ilahələri-moyralarla əlaqələndirərək maraqlı paralellər aparır. Moyralar üç bacı idi və onların ən kiçiyi ölümü təcəssüm etdirirdi. Moyraları Kral Lirin qızları ilə əlaqələndirərəkən Z.Freyd diqqəti insanın fantaziyalarına yönəldir və qeyd edir ki, insan həyata keçməyən arzularını fantaziyala-

rında gerçəkləşdirir. Və budur insanın fantaziyası moyralar haqqında mifdən gələn mənəni dəyişərək onun əsasında öz yeni mifini yaradır. Bu mifdə ölüm mələyini sevgi mələyi və onun yerdəki ipostasları əvəz edir. Deməli “Kral Lir”dəki üçüncü bacı daha ölümü təcəssüm etdirmir, o bu qadınların ən gözəli və arzu olunandır. Beləliklə, Z.Freyd seçim motivinin üç bacı haqqında miflə bağlılığını şərh etməyə çalışır. Kral Lir qocalıb, o şüuraltı öz ölümünün yaxınlaşdığını hiss edir, lakin bu fikri özünə yaxın buraxmır. Və ömrünün sonunda sevgiyə ehtiyac duyur, özünün nə qədər sevildiyini öyrənmək istəyir. Z.Freyd yazır ki, biz burada arzunun dəyişdirilməsini görürük. Mifdəki qaçılmazlıq və nəhs tale seçim motivi ilə əvəz olunur. İnsanı isə zorla nəyisə seçməyə vadar etmək olmaz. O, eybəcər olanı yox, ən gözəlini və arzuladığını seçəcək.

Şekspirin Kral Liri qoca olduğu üçün üç bacı onun qarşısında qızları qismində çıxış edir. Kral Lir yalnız qoca deyil, həm də ölümə məhkum insandır. Lakin ölümə məhkum qoca Lir ömrünün sonlarında qadın sevgisindən əl çəkə bilmir, özünün nə qədər sevildiyini bilmək istəyir. Bu mənada faciənin final hissəsi çox mənalıdır. Kral Lir Kordeliyanın cəsədini qucağında səhnəyə gətirir. Kordeliya ölümü təcəssüm etdirir. Əgər bu səhnəni bir qədər dəyişib ona mifin gözüylə baxsaq Kordeliya elə həmin ölüm mələyinin özüdür. German mifologiyasındakı Val-kiriya kimi ölmüş döyüşçülərin ruhunu döyüş meydanından aparır. Qədim mifdən gələn əbədi müdriklik Lirə sevgidən imtina edib ölümü seçməyi və bu dünyadan getməyin qaçılmazlığını qəbul etməyi məsləhət görür.

Z.Freydə görə Şekspir qoca, ölümü yaxınlaşan insanın üç bacıdan birini seçməsinə göstərərək qədim mifin motivini bizə yaxınlaşdırır. Qədim mifoloji süjetin repressiv işlənməsi onun ilkin mənasını o dərəcədə parlaq işıqlandırır ki, üç qadın obrazının alleqorik şərhini vermək mümkün olur. Z.Freyd yazır: “Bunu aşağıdakı şəkildə formalaşdırmaq olar: qadına münasibətdə istənilən kişi üçün vacib olan üç tip təsvir olunur: dünyaya uşaq gətirən, dost və məhvedici. Yaxud bizim qarşımızda həyatının müxtəlif dövrləri təsvir olunan ana obrazı canlanır, anaya bənzəyən sevgili və nəhayət onu qoynuna alan Ana torpaq. Lakin qoca (Lir) əbəs yerə qadın sevgisini anasından aldığı şəkildə əldə etməyə çalışır; yalnız taleyi təcəssüm etdirən üçüncü ilahə, sakit ölüm mələyi onu öz qoynuna ala bilər” [1, s. 217].

Ədəbiyyat:

1. Şekspir V. Seçilmiş əsərləri. 2 cildə. I cild. Bakı: Öndər nəşriyyatı, 2004.
2. Классический психоанализ и художественная литература / Сост. и общая редакция В.М.Лейбина. СПб: Питер, 2002.
3. Фрейд З. Психоаналитические этюды, Мн.: ООО «Попурри», 2003.
4. Фрейд З. Поэт и фантазирование, М.: Республика, 1995.
5. Шекспир У. Венецианский купец. <http://lib.ru/SHAKESPEARE/kupec.txt>

Summary
Psychoanalysis and W.Shakespeare's Heritage

Psychoanalysis is one of the most important methods of literary studies. This article focuses on psychoanalysis as a method of analysis of fiction works. The first attempt to apply psychoanalysis to the work of fiction belongs to Z.Freud. He researched numerous famous poets' works and writers of world literature, using certain provisions and ideas of psychoanalysis. Freud paid special attention to Shakespeare's creativity, and devoted a number of scientific researches to the dramatist's plays. The article considers one of these scientific works, "The Motive for Choosing a Casket", in which Freud analyzes Shakespeare's plays "The Merchant of Venice" and "King Lear".

Резюме
Психоанализ и творчество Шекспира

Психоанализ сегодня является одним из важнейших методов литературоведения. В данной статье речь пойдёт о психоанализе, как о методе анализа художественного произведения. Первые попытки применения психоанализа к художественному творчеству принадлежат самому З.Фрейдю. Он исследовал творчество многих известных поэтов и писателей мировой литературы, используя отдельные положения и идеи психоанализа. Особое внимание Фрейд уделил творчеству В.Шекспира, и посвятил при этом ряд научных трудов произведениям писателя. В статье рассматривается одно из этих научных исследований – «Мотив выбора ларца», в котором Фрейд анализирует такие пьесы Шекспира, как «Венецианский купец» и «Король Лир».

Rəyçi: dos. G.Hüseynli